

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: U-I-125/95

Datum: 3.12.1998

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku za oceno ustavnosti, začetem na pobudo Tince Vidmar iz Ljubljane, na seji dne 3. decembra 1998

o d l o č i l o:

Drugi odstavek 107. člena Zakona o notariatu (Uradni list RS, št. 13/94, 48/94 in 82/94) ni v neskladju z Ustavo.

O b r a z l o ž i t e v

A.

1. Pobudnica je izpodbijala določbe 10., 11. in 125. člena Zakona o notariatu (v nadaljevanju: ZN), ker meni, da je zakonodajalec z določitvijo omejenega števila notarskih mest preprečil, da bi svoboden poklic notarja izvrševali vsi, ki izpolnjujejo pogoje za opravljanje tega poklica. Iz istih razlogov naj bi bila v nasprotju z Ustavo tudi Odredba o številu in sedežih notarskih mest. V nasprotju z načelom pravne države naj bi bila določba, da se na razpisano delovno mesto notarja imenuje oseba, ki delo opravlja kot svoboden poklic, pri čemer naj bi Zakon zahteval, da se po izvedenem postopku izbire sklone delovno razmerje. Z določitvijo števila notarskih mest ter z obveznostjo strank, da morajo določene javne listine o pravnih poslih sestaviti notariji, je zakonodajalec po mnenju pobudnice določil monopolen položaj notariata, čeprav naj bi bila ta služba po finančnih in davčnih predpisih urejena kot pridobitna dejavnost. Notarske pristojbine bi morale biti zajete v proračunih, ker naj bi bile v pravni državi pristojbine javnih služb prihodek države. Javno pooblastilo, ki ga z zakonom lahko dobijo posamezniki za opravljanje določene javne službe, po mnenju pobudnice ne daje pravice pobirati pristojbine za svoj račun. Zato naj bi bila v nasprotju z ustavnim načelom uresničevanja javnih financ tudi določba drugega odstavka 107. člena ZN, ki dovoljuje, da notarsko tarifo predpiše Notarska zbornica. Takšna zakonska določba naj bi imela hude materialne posledice za državo zaradi zmanjšanja proračunskih prihodkov.

2. Ustavno sodišče je s sklepom št. U-I-125/95 z dne 7.3.1996 presodilo, da pobudničine navedbe v zvezi z določbami 10., 11. in 125. člena ZN in Odredbe o številu in sedežih notarskih mest niso utemeljene in je pobudo v tem delu zavrnilo, sprejelo pa jo je v delu, v katerem je pobudnica izpodbijala drugi odstavek 107. člena ZN.

3. Državni zbor v odgovoru na pobudo meni, da tudi določba drugega odstavka 107. člena ZN ne nasprotuje Ustavi. Izpodbijana določba ureja le določanje tarife za nagrajevanje notarjev.

Določa jo Notarska zbornica v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje. Takšna ureditev sprejemanja tarife upošteva po eni strani posebnost te javne službe, ki jo opravljajo notariji kot svoboden poklic, po drugi strani pa pristojnost državnega organa, da o tarifi soodloča. Taka ureditev naj ne bi bila v nasprotju z načeli delovanja javnih služb, poleg tega pa Ustava prepušča urejanje notariata zakonodajalcu brez posebnih pogojev oziroma omejitev (drugi odstavek 137. člena Ustave).

4. Mnenje o pobudi je posredovala tudi Notarska zbornica.

Navaja, da notariat v svetu ni državna služba. ZN je uvedel latinski tip notariata, ki ga pozna večina držav v svetu.

Osnovna značilnost takega notariata je opravljanje notariata kot svoboden poklic, katerega osnova je samostojnost in neodvisnost. To se kaže zlasti v neodvisnosti od države s samostojnim doseganjem dohodkov - njegovi gospodarski neodvisnosti. Teh dohodkov ne dosega samo pri opravljanju javnih pooblastil, temveč tudi pri samostojnem delovanju, kjer deluje podobno kot odvetnik (na primer po 5. členu ZN). Povsem samostojna in direktna je tudi njegova odškodninska odgovornost. Vse to zahteva, da notar samostojno dosega dohodke od opravljanja svojega dela in ne dobiva odmene od države za svoje delo, saj bi se na ta način vzpostavilo razmerje, ki bi bilo enako delovnemu razmerju z državo. Niti v Ustavi niti v zakonodaji ni določeno, da bi morali biti dohodki, ki izvirajo iz opravljanja javne službe, del javnih financ. To kaže tudi primer koncesioniranih javnih služb. Dohodki iz notarskih pristojbin tudi niso čisti dohodek notarja. Notar je zavezan po določbah Zakona o dohodnini k plačilu davka od dohodkov iz dejavnosti, nato pa še k plačilu dohodnine. Notarska pristojbina ni niti davek, niti obvezna dajatev, niti ne gre za prihodek od državnega premoženja, temveč gre za prihodek, ki ga ustvarja določen svoboden poklic z opravljanjem javne službe, vendar s samostojnim delom in ob uporabi sredstev lastnega in ne državnega premoženja.

B.

5. Ustavno sodišče je že v obrazložitvi zavrnitve pobude v delu, ki se nanaša na 10., 11. in 125. člena ZN navedlo, da Ustava v določbi drugega odstavka 137. člena (odvetništvo in notariat) opredeljuje notariat kot javno službo, ki jo ureja zakon. Z Zakonom je urejena funkcija te javne službe in način njenega izvrševanja. Notariat izvršujejo po zakonu notarji kot svoboden poklic, vendar je njegova svoboda zakonsko omejena prav zaradi tega, ker gre za izvrševanje javne službe. Notar podeljuje listinam in pogodbam, ki so mu predložene v skladu z zakonom, avtentičnost, kar je njegova glavna funkcija. Notar ne ravna le v interesu ene stranke, ampak v javnem interesu varnosti pravnega prometa. Zaradi tega je ta dejavnost takšnega pomena, da ji je že sama Ustava pripisala značaj javne službe.

6. Ker notar izvršuje notariat kot svoboden poklic, tudi ni mogoče, da bi bile notarske pristojbine sestavni del proračuna.

To bi držalo le v primeru, če bi država funkcijo notariata izvrševala sama. Ker pa je za njegovo izvrševanje pooblastila notarje, je njihovo poslovanje na eni strani sicer omejeno, ker gre za javno službo, na drugi strani pa svobodno, kar pomeni, da so tarife za opravljeno delo notarjev dohodek, s katerim se preživljajo. Prav zato, ker gre za javno službo, notarske tarife ne predpisuje notarska zbornica sama, ampak po izrecni določbi drugega odstavka 107. člena ZN v soglasju z Ministrom za pravosodje. Notariata ne izvršuje država, kar pomeni, da prihodki od notarskih storitev tudi ne morejo biti sestavni del proračuna. Zato izpodbijana določba ni v nasprotju z določbo 148. člena Ustave, po kateri morajo biti vsi prihodki države zajeti v njenem proračunu. Ni pa tudi v nasprotju s 147. členom Ustave, saj notarska tarifa nima narave davka ali druge obvezne dajatve, ampak gre za določanje cene (plačila) za opravljeno storitev notarja. Določanje notarske tarife ni prosto oziroma prepuščeno notarjem, ki opravljajo to javno službo sicer kot svobodni poklic. Sprejemanje tarife po Notarski zbornici in soglasje ministra pa omogočata zagotavljanje enotnosti tarife za vse notarje in zagotavljanje dostopnosti te javne službe pod enakimi pogoji za vse državljane.

C.

7. Ustavno sodišče je ta sklep sprejelo na podlagi 40. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94) v sestavi: predsednik Franc Testen ter sodnice in sodniki dr. Janez Čebulj, dr. Miroslava Geč - Korošec, Lojze Janko, Milojka Modrijan, dr. Mirjam Škrk, dr. Lojze Ude in dr. Dragica Wedam - Lukić. Odločbo je sprejelo soglasno. Sodnik Ude je dal pritrdilno ločeno mnenje.

P r e d s e d n i k :
Franc Testen